

CALITATE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR - OPORTUNITATE ȘI IMPORTANȚĂ

Asist. drd. Liliana-Luminița TODORESCU
Universitatea „Politehnica” din Timișoara

Absolventă a Facultății de Sociologie și Psihologie, specializarea Pedagogie, din cadrul Universității de Vest, Timișoara, promoția 2002. A absolvit în 2003 Studiile Postuniversitare de Specializare, în domeniul „Management educațional școlar”. A publicat 23 de lucrări științifice în reviste de specialitate și volume ale manifestărilor științifice din țară, și a colaborat la realizarea a 3 cărți în editură. Din 2006 este doctorand la Universitatea București, în domeniul Științele Educației.

ABSTRACT. The present paper approaches the opportunity and importance of quality assurance in higher education and it, also, synthetically presents the European, national and institutional framework that creates and offers the unfolding/development conditions of this process in the higher educational area. Quality assurance in higher education is important and in trend because, at international level, the quality is the solution, that offers to the university credibility in front of its clients and competitiveness at international level. The risks of remaining behind or of ignoring the issue of quality assurance are high for the university as for its students: the non-recognition of degrees in the other european countries, the lost of academic credibility and the diminution of competitiveness at national level.

Cuvinte cheie: calitate, învățământ superior, Procesul Bologna.

REZUMAT. Lucrarea de față abordează oportunitatea și importanța asigurării calității în învățământul superior, prezentând totodată sintetic, cadrul european, național și instituțional care solicită, creează și oferă condițiile dezvoltării acestui proces în mediul educațional universitar. Preocuparea pentru asigurarea calității în mediul universitar este oportună și importantă, atâta timp cât la nivel internațional, calitatea este soluția care oferă instituției de învățământ superior credibilitate în fața clienților, o face competitivă pe piața internațională, și îi asigură existența. Riscurile rămănerii în urmă în domeniul asigurării calității în învățământul superior, sau al ignorării acestui domeniu, sunt considerabile pentru universități și absolvenții acestora: nerecunoașterea diplomelor oferite de universitățile noastre în afara granițelor, pierderea credibilității universităților naționale în fața beneficiarilor, scăderea competitivității acestora și în ultimă instanță, izolarea universităților românești.

Keywords: quality assurance, higher education, Bologna Process.

1. IMPORTANȚA CALITĂȚII ÎN CONTEXTUL ECONOMIC ACTUAL

Trăim într-o societate bazată pe economie de piață, în care, competiția produselor și a serviciilor a crescut foarte mult. „Pe plan mondial, tabloul economic evidențiază o diversitate și înnoire a ofertei de mărfuri, realizată sub impactul progreselor revoluționare ale științei și tehnicii și o creștere serioasă a competiției interne și externe, deoarece tot mai multe organizații preiau și practică comerțul liber și politici industriale noi” (Oprean și Kifor, 2002, p.18).

Într-o societate cu o piață concurențială, pentru a te menține pe piață și pentru a fi prosper, trebuie să fii competitiv, adică, să satisfaci cerințele clienților, să te raportezi la cele mai înalte standarde și să produci calitate, întrucât nimeni nu cumpără produse sau servicii cărora le lipsește calitatea, indiferent de cât de atractiv ar fi prețul lor. Competitivitatea este de altfel, cerința fundamentală pentru succesul oricărei organizații care are ca obiective câștigarea și menținerea segmentului de piață căruia i se adresează cu produsele (bunuri sau

servicii) oferite, în condiții de rentabilitate. Organizațiile care livrează produse de același fel, se află într-o competiție permanentă, cu caracter ascendent, și nu-și permit să renunțe la aceasta, întrucât, pierderea competitivității ar însemna cu siguranță, falimentul și dispariția lor de pe piață.

Calitatea este un concept foarte frecvent utilizat în toate domeniile de activitate, în care concurența produselor și a serviciilor de pe piață a crescut foarte mult. Auzim tot mai des expresii de genul: *Calitate înainte de toate!*, *Calitatea face diferența!*, *Mizăm pe calitatea produselor noastre!* sau *Oferim servicii la cele mai înalte standarde de calitate!*. Prin urmare, un producător sau prestator de servicii poate exista și se poate dezvolta numai în condițiile de realizare a bunurilor și serviciilor la un nivel de calitate concurențial. Fără calitate nu există vânzări. Fără vânzări nu există profit. Fără profit, o afacere nu poate supraviețui.

Calitatea produsului este așadar o caracteristică importantă a competitivității unei organizații, alături de personal, activitatea industrială, activitatea comercială și activitatea financiară. Dar ce reprezintă calitatea? Calitatea desemnează conform Standardului ISO 8402:1994:

ansamblul de caracteristici și particularități ale unei entități (produs sau serviciu) care îi conferă acestuia posibilitatea de a satisface necesități exprimate și implicate ale unor beneficiari.

O organizație este cu atât mai competitivă cu cât calitatea produsului este mai bună, activitatea industrială este mai eficientă, personalul mai bine pregătit și mai angajat în procesul muncii, activitatea comercială și financiară, ca de altfel și celelalte activități, desfășurate pe principiul „just în time” (totul la timp), iar asigurarea și permanentizarea competitivității reprezintă obiectivul de bază al oricărui model de management.

Mai mult, astăzi, în întreaga lume se consideră că, unul din factorii esențiali pentru realizarea și menținerea performanțelor unei organizații este calitatea produselor acesteia. Aplicarea în sfera industriei și a serviciilor a conceptelor legate de calitate reprezintă demersuri indispensabile pentru orice agent economic, în vederea îmbunătățirii competitivității în condițiile concurențiale ale economiei de piață și ale mondializării schimburilor (Oprean și Kifor, 2002, p.19-22).

E important, așadar, pentru propria prosperitate, ca organizațiile și instituțiile producătoare sau prestatoare de servicii să dea importanța cuvenită competitivității și implicit calității produselor sau serviciilor oferite.

2. NECESITATEA ȘI IMPORTANȚA CALITĂȚII ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR

2.1. Cadrul global și european

Componenta educațională nu face excepție de la nevoia de calitate, în special învățământul universitar, deoarece, pregătirea generațiilor succesive de educabili, pentru a face față solicitărilor multiple ale societății actuale, depinde în mare măsură de calitatea ofertei și prestației educative din mediul educațional universitar.

Învățământul universitar este cel care creează specialiștii care vor conduce într-un viitor apropiat, societatea și economia românească, integrată în Uniunea Europeană.

Fiind responsabil, așadar, de pregătirea tinerelor generații de absolvenți în diferitele domenii ale cunoașterii, învățământul superior este responsabil totodată și de viitorul societății, de starea viitoare a națiunii. Calitatea instruirii și formării, este în consecință, un proces esențial, de maximă importanță pentru devenirea, progresul educabililor și a societății totodată.

În societatea contemporană, rolul universității este atât cel cultural, pe care îl exercită prin creație inte-

lectuală, cât și cel de organizație furnizoare de servicii educaționale. Produsele oferite de universitate, ca organizație furnizoare de servicii educaționale, sunt cunoașterea și competența, furnizate societății sub diverse forme: pregătirea de specialiști în domenii specifice, cercetare, consultanță, expertiză, implicarea membrilor comunității academice în viața societății. Ori toate aceste produse și servicii oferite de universitate clienților săi (studentilor) și părților interesate (societate, firme, organizații etc), prin care se ajunge la obținerea produselor educaționale mai sus amintite, se doresc a fi de calitate într-o piață liberă, în care universitățile se află în competiție. Doar calitatea serviciilor oferite de universități și a produselor lor educaționale, precum și preocuparea continuă pentru îmbunătățirea calității, va asigura succesul pe piață al universităților și le va perpetua existența.

La nivel mondial însă, calitatea învățământului superior se află într-un proces de declin. Îngrijorările privind calitatea programelor educaționale universitare sunt reale în acest context. Chiar și cele mai dezvoltate țări sunt afectate de acest proces al scăderii calității învățământului. Intensificarea preocupărilor instituționale, naționale și internaționale privind asigurarea calității educației, constituie o recunoaștere indirectă a faptului că ceva îngrijorător se petrece în acest domeniu.

Calitatea se impune cu atât mai mult *în învățământul superior*, cu cât, în ultimele decenii, în contextul social, politic și economic al procesului de globalizare și al extinderii Uniunii Europene, în acest sistem, au avut loc schimbări relevante, care s-au manifestat și se manifestă în continuare, printr-o serie de *factori care o proclamă imperios*, și anume:

- diversificarea universităților naționale;
- informatizarea procesului de învățământ;
- apariția universităților virtuale și transnaționale;
- creșterea numărului de universități corporatiste;
- masificarea învățământului universitar;
- pierderea de către universități a monopolului asupra producerii, livrării cunoașterii și formării specializate;
- internaționalizarea pieței muncii, a mobilității studenților și a cadrelor didactice;
- creșterea competitivității pentru ocuparea unui loc de muncă bine salarizat, care oferă șanse de dezvoltare personală;
- caracterul continuu al învățării umane, în condițiile unei lumi în permanentă schimbare;
- democratizarea învățământului la nivel de sistem (descentralizarea, autonomia universitară etc.) și la nivel de proces (autonomia cadrelor didactice, posibilitatea existenței unor trasee individuale de parcurgere a programelor de formare de către studenți);

- umanizarea învățământului, centrarea pe student, asigurarea dezvoltării libere a personalității acestuia etc. (Cabac, 2006; Vlăsceanu, 2005;).

Toți acești factori, obligă universitatea să funcționeze conform legilor pieței libere specifice societății postmoderne, a cererii și a ofertei, a eficienței economice concretizate în profit, transformând-o într-o instituție ofertantă de servicii pentru societate, aflată în competiție cu alți furnizori de servicii educaționale și de cunoștințe pentru obținerea resurselor financiare și umane necesare unei funcționări optime. Iar pe o astfel de piață (liberă), într-o astfel de instituție (ofertantă de servicii pentru societate), calitatea este o condiție *sine qua non*.

De altfel, o dată cu reforma educațională a învățământului superior la nivel european, inițiată în 1999 și denumită Procesul Bologna, care își propune crearea până în anul 2010 a Spațiului European al Învățământului Superior, preocupările legate de dezvoltarea și asigurarea calității în învățământul superior, constituie un aspect prioritar al politicilor europene în acest domeniu.

Câteva documente pot fi considerate de referință în prezentarea politicii Uniunii Europene în privința învățământului superior:

- „*Declarația comună privind armonizarea Sistemului European de Învățământ Superior*” de la Sorbona, din 25 Mai 1998;

- Declarația de la Bologna din 19 iunie 1999 privind definirea „*Spațiului European al Învățământului Superior*”;

- Comunicatul Conferinței Miniștrilor responsabili cu învățământul superior, „*Către o Arie Europeană de Învățământ Superior*”, Praga, 2001;

- Comunicatul Conferinței Miniștrilor responsabili cu învățământul superior, „*Formarea Spațiului European al Învățământului Superior*”, Berlin, 2003;

- Comunicatul Conferinței Miniștrilor responsabili cu învățământul superior, „*Spațiul European al Învățământului Superior – Realizarea Obiectivelor*”, Bergen, 2005;

- Comunicatul Conferinței Miniștrilor responsabili cu învățământul superior, „*Spre un Spațiu European al Învățământului Superior: răspunsuri la provocările unei lumi globalizate*”, Londra, 2007.

În fiecare dintre aceste documente, asigurarea calității ocupă un loc important, dar relevanța importanței acordată acestei teme crește semnificativ:

- **Declarația de la Bologna** din 1999:

- s-a recunoscut necesitatea promovării cooperării europene în problema asigurării calității, în scopul dezvoltării unor criterii și metodologii comparabile.

- **Comunicatul de la Praga** din 2001:

- s-a prevăzut în mod explicit promovarea cooperării europene în asigurarea calității, întrucât s-a apreciat că, aceasta contribuie în mod esențial la realizarea compatibilității sistemelor de învățământ și, respectiv, a calificărilor academice în întreaga Europă;

- s-a promovat ideea diseminării experienței obținute de instituțiile de învățământ superior în domeniul asigurării calității și de colaborare a ENQA (*European Network for Quality Assurance in Higher Education*/Rețeaua Europeană pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior) cu organismele și agențiile care au fost înființate în diferitele țări, pentru a se realiza un sistem referențial comun de „*best practice*” pentru asigurarea calității;

- s-a afirmat necesitatea realizării unei recunoașteri mutuale a mecanismelor și procedurilor pentru procesele de evaluare și acreditare academică.

- **Comunicatul de la Berlin** din 2003:

- „*calitatea învățământului superior s-a dovedit a fi elementul central în formarea unui Spațiu European al Învățământului Superior*” (p.3);

- miniștrii responsabili cu învățământul superior s-au angajat să sprijine dezvoltarea în continuare a asigurării calității la nivel instituțional, național și european; ei au subliniat necesitatea dezvoltării unor criterii și metodologii comparabile pentru asigurarea calității;

- s-a stipulat definirea și implementarea unui sistem național de asigurare a calității în învățământul superior și s-a stabilit că până în anul 2005, sistemele naționale de asigurare a calității trebuie să includă:

- „*definirea responsabilităților organismelor și instituțiilor implicate;*
- *evaluarea programelor sau instituțiilor, inclusiv evaluările interne, evaluările externe, participarea studenților și publicarea rezultatelor;*
- *un sistem de acreditare, certificare sau proceduri comparabile;*
- *participare, cooperare și operare în rețele la nivel internațional*” (p.3).

- s-a hotărât de comun acord că „*responsabilitatea primară pentru asigurarea calității în învățământul superior aparține fiecărei instituții*” (p.3);

- a fost mandatată ENQA, prin intermediul membrilor ei, în cooperarea cu EUA (*Asociația Universitară Europeană*/The European University Association), EURASHE (*European Association of Institutions in Higher Education*/Asociația Europeană a Instituțiilor de Învățământ Superior) și ESIB (*The National Unions of Student in Europe*/ Uniunea Națională a Studenților din Europa), pentru a dezvolta un set coordonat de standarde, ghiduri și proceduri în sfera asigurării calității, pentru a explora modalitățile de creare a unui sistem

adecvat și echitabil de analiză a asigurării calității sau/și acreditării agențiilor și instituțiilor.

• **Conferința Miniștrilor de la Bergen** din 2005:

– s-a consemnat faptul că aproape toate țările au trecut la implementarea unui sistem de asigurare a calității pe baza criteriilor stabilite în Comunicatul de la Berlin și pe baza unei intense cooperări și participări la rețele (instituționale);

– a fost prezentat documentul pe care l-a elaborat ENQUA, intitulat *Standarde și Direcții de Acțiune pentru Asigurarea Calității în cadrul Spațiului European al Învățământului Superior*/ Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area; acesta a fost acceptat drept cadru de referință pentru toate universitățile europene, fiecare țară hotărând dacă va implementa aceste standarde și în ce condiții.

Acest document cuprinde:

▪ Introducere privind bazele (principiile, scopurile și obiectivele) standardelor și ghidurilor de asigurare a calității în învățământul superior;

▪ Lista standardelor și ghidurilor europene privind asigurarea internă a calității în cadrul instituțiilor de învățământ superior;

▪ Lista standardelor europene privind asigurarea externă a calității în învățământul superior;

▪ Lista standardelor europene privind agențiile de asigurare externă a calității;

▪ Descrierea sistemului de evaluare „peer review” pentru agențiile de asigurare a calității (Contextul internațional, Controalele periodice ale agențiilor, Registrul agențiilor de asigurare externă a calității care operează în Europa, Forul consultativ European pentru asigurarea calității în învățământul superior);

▪ Perspective și dificultăți;

▪ Anexă: Un model teoretic de evaluare a agențiilor de asigurare a calității.

Standardele și recomandările europene de asigurare internă a calității în cadrul instituțiilor de învățământ superior sunt:

– politica educațională și procedurile pentru asigurarea calității;

– aprobarea, monitorizarea și evaluarea periodică a programelor de studii și certificarea;

– evaluarea studenților;

– asigurarea calității corpului didactic;

– resursele necesare procesului de învățare și sprijinirea studenților;

– sistemul informațional;

– informația de interes public.

În standardele și îndrumările pentru asigurarea externă a calității în învățământul superior intră următoarele elemente:

– folosirea procedurilor de asigurare internă a calității;

– elaborarea proceselor de asigurare externă a calității;

– criteriile deciziilor;

– procesele adecvate scopului;

– prezentarea rapoartelor;

– procedurile de urmărire a activității;

– reviziile periodice;

– analizele la scara sistemului.

• **Conferința Miniștrilor de la Londra** din 2007:

– s-a apreciat faptul că *Standardele și liniile directe pentru Asigurarea Calității în Spațiul European al Învățământului Superior*, adoptate la Bergen în 2005, s-au dovedit un puternic factor de schimbare în domeniul asigurării calității, deoarece toate țările angajate în reformă au început să le implementeze, unele țări realizând progrese însemnate în această direcție;

– a fost evidențiată importanța primului *Forum European al Asigurării Calității* din 2006 (organizat de Grupul E4- EUA, ENQA, EURASHE și ESIB), care a oferit țărilor implicate în Procesul Bologna ocazia să discute despre evoluțiile realizate la nivel european realizate în domeniul asigurării calității;

– miniștrii responsabili cu învățământul superior au îndemnat Grupul E4 să organizeze anual *Forumul European al Asigurării Calității*, pentru a facilita diseminarea bunelor practici și a asigura continua îmbunătățire a calității în Spațiul European al Învățământului Superior;

– de asemenea, miniștrii au apreciat crearea de către același Grup E4, a *Registrului European al Agențiilor de Asigurare a Calității din Învățământul Superior*, care permite tuturor celor implicați, precum și publicului larg, accesul liber la informațiile obiective despre agențiile de asigurare a calității demne de încredere, care își desfășoară activitatea în conformitate cu *Standardele și liniile directe pentru Asigurarea Calității în Spațiul European al Învățământului Superior*.

În contextul politicii integrării europene, introducerea sistemelor de asigurare a calității în învățământul superior european, a devenit odată cu Procesul Bologna, un obiectiv prioritar nu numai pentru comunitățile academice din țările Uniunii Europene dar și pentru cele ale țărilor care aderă la Uniunea Europeană.

Asigurarea calității înseamnă crearea încrederii, în rândul publicului, că sistemele naționale de învățământ superior răspund așteptărilor, fac ce trebuie, cheltuiesc banul public în chip eficace (se întâmplă ceva cu sens) și eficient (activitățile nu costă mult mai mult decât valorează). Motivele pentru care s-a recurs la asigurarea calității educației, pe plan european și nu numai, sunt legate de factorii amintiți anterior, și anume: noua condiție a universității ca învățământ de masă, convergența sistemică europeană, facilitarea circulației internaționale

nale a forței de muncă, ce presupune recunoașterea diplomelor etc.

Asigurarea calității face parte din managementul calității, adică un întreg ansamblu de măsuri care au ca scop ca universitățile să poată planifica obținerea calității, să-i determine parametrii, s-o măsoare și să dovedească rezultatul obținut.

Prin urmare, pentru a se crea un sistem de asigurare a calității, ceea ce miniștrii educației au promis la Berlin că vor face, trebuie în prealabil introdus un sistem de management al calității (Brătianu și Popescu (coord.) (2004).

2.2. Cadrul național

În învățământul universitar românesc au apărut și s-au dezvoltat, după 1989, o serie de factori care au dus la scăderea calității învățământului superior, scăderea credibilității actului educațional în rândurile populației școlare și scăderea competitivității învățământului universitar. Ne referim aici la:

- masificarea învățământului universitar;
- proliferarea numerică a instituțiilor de învățământ superior de stat și private, precum și a numărului de specializări; apariția și menținerea unor specializări necerute pe piața muncii;
- subfinanțarea cronică a învățământului;
- dispersarea resurselor umane, materiale și financiare într-un număr exagerat de mare de instituții, facultăți programe de studii și specializări, într-o rețea supradimensionată și dezechilibrată teritorial;
- erodarea continuă a statutului cadrului didactic;
- liberalizarea învățământului fără asigurarea unui marketing adecvat;
- neadekvarea învățământului în raport cu o societate bazată pe economie de piață;
- pluralism politic;
- probleme de compatibilizare cu reperatele europene.

Odată cu semnarea de către România, în 1999 a *Declarației de la Bologna*, preocupările naționale pentru asigurarea calității academice au revenit în prim plan, atât la nivel ministerial, cât și la nivel instituțional, deoarece, asigurarea calității este unul din obiectivele centrale ale Procesului Bologna.

Ca o consecință, Strategia Reformei Învățământului Superior din România, include în obiectivele sale principale, asigurarea calității învățării și a serviciilor educaționale. Conferința Națională a Învățământului Superior din 2003 (*Orientări strategice pentru învățământul superior din România*, p.20), a stabilit ca măsuri în acest sens:

- instituirea unui sistem de evaluare internă și externă a universităților;

- extinderea evaluării produselor (absolvenți, cercetare științifică etc.) ;

- ameliorarea standardelor de învățare;

- punerea accentului pe rezultatele pe termen lung și nu pe performanțele utilizabile exclusiv în mediul academic;

- reelaborarea criteriilor și standardelor de performanță instituțională;

- introducerea unui sistem de finanțare diferențiată în raport cu calitatea performanțelor la nivelul programelor și instituțiilor;

- rolul esențial al instituțiilor în realizarea calității;

- adoptarea unei legi specifice privind asigurarea calității în învățământ;

- stabilirea organismelor și instituțiilor responsabile cu evaluarea calității în învățământ;

- reelaborarea sistemului existent de evaluare academică și acreditare prin reorganizarea Consiliului Național de Evaluare Academică și Acreditare în Consiliul Național de Acreditare și Asigurare a Calității în Învățământul Superior, care va funcționa ca mecanism autonom;

- dezvoltarea unui sistem de management al calității în fiecare universitate;

- evaluarea instituțiilor de învățământ superior prin folosirea procedurilor de autoevaluare, evaluare externă, participarea studenților și publicarea rezultatelor;

- participarea universităților la programele europene de asigurare a calității.

Ulterior acestui moment, cadrul legislativ național elaborat pentru racordarea învățământului superior românesc la Procesul Bologna, cuprinde o serie de reglementări specifice asigurării calității în învățământul superior, dar și asigurării calității educației la modul general. Ne referim aici în mod concret la *Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 3928/21.04.2005, privind asigurarea calității serviciilor educaționale în instituțiile de învățământ superior, anexa acestui ordin, Ordonanța de urgență privind asigurarea calității în educație, nr. 75/20.07.2005, aprobată prin Legea privind asigurarea calității în educație nr. 87/10.04.2006, lege care este de altfel, principalul document care reglementează asigurarea și evaluarea calității educației în România.*

Organismul înființat pentru evaluarea asigurării calității în instituțiile de învățământ este *Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior* (ARACIS) care are, mai precis, atribuții în domeniul acreditării și în domeniul asigurării calității în instituțiile de învățământ superior.

Misiunea ARACIS este de a efectua evaluarea externă a calității educației oferite de instituțiile de învățământ superior și de alte organizații furnizoare de programe de studiu inițial și de formare continuă

specifice învățământului superior, care operează în România, cu scopul de:

- a atesta capacitatea organizațiilor furnizoare de educație de a satisface așteptările beneficiarilor și standardele de calitate;
- a contribui la dezvoltarea unei culturi instituționale a calității în învățământul superior;
- a asigura protecția beneficiarilor direcți și indirecti de programe de studiu de nivelul învățământului superior prin producerea și diseminarea de informații sistematice, coerente și credibile, public accesibile despre calitatea educației;
- a propune Ministerului Educației și Cercetării strategii și politici de permanentă ameliorare a calității învățământului superior, în strânsă corelare cu învățământul preuniversitar.

Deși a fost elaborat și adoptat un cadru legislativ referitor la asigurarea calității în învățământul superior, iar universitățile naționale încearcă timid să construiască sisteme de asigurare a calității, căci, credem că despre sisteme de management al calității nu poate fi vorba încă, decât în mod excepțional, (cel puțin dacă avem în vedere prevederile *Standardului ISO IWA 2: 2006 - Sisteme de Management al Calității. Linii directoare pentru aplicarea ISO 9001:2000 în domeniul educației*) totuși, putem spune că, deocamdată, mai ales dacă ne comparăm cu dezvoltările europene existente, nu dispunem încă de o bază normativă compatibilă pe deplin cu reglementările europene și de un sistem instituțional de reglementare și monitorizare a calității bine definit, în instituțiile de învățământ superior acreditate. Practic, nu putem să ne aliniem la cerințele europene în domeniul asigurării calității, atâta timp cât nu avem în sistemul nostru de educație terțiară, corespunzător pentru politicile calității în educație, criteriile sau metodologiile de evaluare a calității, promovate la nivel european.

2.3. Cadru instituțional

Conform Comunicatului de la Berlin, din 2003, în virtutea principiilor autonomiei instituționale, responsabilitatea de bază pentru asigurarea calității în învățământul superior aparține fiecărei instituții în parte și acest lucru formează temelia unei responsabilități autentice a instituțiilor din sistemul academic național. Practic, cea mai importantă dimensiune a sistemelor de asigurare a calității este cea instituțională.

Asigurarea calității trebuie realizată de către fiecare instituție de învățământ superior, în măsura în care aceasta dorește să fie competitivă, să se mențină pe

piață și să satisfacă în permanentă cerințele clienților săi. Pentru aceasta, considerăm că universitățile trebuie:

- să își pună cu adevărat problema calității, să încerce să creeze la nivel instituțional o cultură a calității, pentru ca implementarea sa să nu se realizeze mecanic;
- să pună accent pe funcția de marketing, pentru a identifica oportunitatea produsului său ca nevoie a societății și măsura în care acesta se dovedește a fi satisfăcut nevoia respectivă;
- să mențină legătura cu mediul economic și social de inserție al absolvenților; să mențină legătura cu liceele care furnizează studenții;
- să proiecteze managementul calității cu aportul întregii comunități academice, inclusiv a studenților;
- să inițieze un proces de instruire continuă a personalului;
- să asigure prezența studenților în organismele de decizie și să-i implice la modul real în luarea deciziilor;
- să implice angajatorii/partenerii sociali în proiectarea propriilor oferte de formare;
- să proiecteze planurile de învățământ plecând de la competențele cu care se preconizează a fi înzestrați absolvenții;
- să realizeze mecanisme și proceduri de asigurare și evaluare a calității;
- să realizeze evaluări și autoevaluări periodice ale instituției și ale personalului didactic;
- să asigure accesul public la rapoartele de autoevaluare sau la alte informații importante pentru beneficiarii învățământului superior;
- să comunice și să colaboreze cu Agențiile Naționale de Asigurare a Calității și cu cele externe, în vederea dezvoltării procesului de asigurare a calității interne și externe etc.

Doar punerea în practică a tuturor acestor aspecte și preocuparea universității pentru îmbunătățirea lor continuă, va duce la asigurarea unor servicii de calitate pe toate palierele instituției de învățământ superior, și ulterior la inserția în societate a unor absolvenți capabili să se integreze social și să acceseze locuri de muncă pe piața europeană a muncii.

Preocuparea pentru asigurarea calității în mediul universitar este oportună și importantă, așadar, atâta timp cât la nivel internațional, *calitatea este soluția* care oferă instituției de învățământ superior credibilitate în fața clienților, o face competitivă pe piața internațională, și îi asigură existența. Riscurile rămânerii în urmă în domeniul asigurării calității în învățământul superior, sau al ignorării acestui domeniu, sunt considerabile pentru universități și absolvenții acestora:

nerecunoașterea diplomelor oferite de universitățile noastre în afara granițelor, pierderea credibilității universităților naționale în fața beneficiarilor, scăderea competitivității acestora și în ultimă instanță, izolarea universităților românești.

BIBLIOGRAFIE

- [1] Brătianu, Constantin; POPESCU, Sorin (coord.). *Ghidul calității în învățământul superior. Proiectul CALISRO*. București: Editura Universității, 2004, 105 p. ISBN 973-575-921-7.
- [2] Cabac, Valeriu. *Calitatea învățământului superior în viziunea comunității academice. Studiu de caz. Universitatea de stat „Alecu Russo” din Bălți*. Chișinău: Institutul de Politici Publice, 2006, 49 p. CZU: 378.014.3.
- [3] Conferința Națională a Învățământului Superior - *Orientări strategice pentru învățământul superior din România*, 2003, 24 p.
- [4] E.N.Q.A. (2007). *Standards and guidelines for quality assurance in the European higher educational area*, Helsinki, Finlanda, 36 p.
- [5] Oprean Constantin; Kifor, Claudiu Vasile. *Managementul calității*. Sibiu: Editura Universității „Lucian Blaga”, 2002, 311p. ISBN: 973-651-310-6.
- [6] Vlăsceanu, Lazăr. *Asigurarea calității în educație*. (Masă rotundă organizată de UNESCO-CEPES și Fundația Elias a Academiei Române pe tema: „Noi politici în domeniul învățământului superior și cercetării științifice din România”). București: UNESCO-CEPES, 2005, 15 p.
- [7] Standardul ISO 8402:1994 - *Managementul calității și asigurarea calității - vocabular*.
- [8] Standardul ISO IWA 2:2006 - *Sisteme de Management al Calității. Linii directoare pentru aplicarea ISO 9001:2000 în domeniul educației*, 88 p.
- [9] Ordinul MEEdC nr. 3928/21.04.2005 privind asigurarea calității serviciilor educaționale în instituțiile de învățământ superior.
- [10] Anexa la ordinul 3928/21.04.2005.
- [11] Ordonanța de Urgență a Guvernului României nr. 75/20.07.2005 privind asigurarea calității în educație.
- [12] Legea privind asigurarea calității în educație nr. 87/10.04.2006.
- [13] „Declarația comună privind armonizarea structurii Sistemului European de Învățământ Superior” de la Sorbona, din 25 Mai 1998
- [14] Declarație comună a Miniștrilor educației din Europa convenită la Bologna, 19 iunie 1999 privind definirea „Spațiului European al Învățământului Superior”
- [15] Comunicatul Conferinței Miniștrilor responsabili cu învățământul superior, „Către o Arie Europeană de Învățământ Superior”, Praga, 2001
- [16] Comunicatul Conferinței Miniștrilor responsabili cu învățământul superior, „Formarea Spațiului European al Învățământului Superior”, Berlin, 2003
- [17] Comunicatul Conferinței Miniștrilor responsabili cu învățământul superior, „Spațiul European al Învățământului Superior – Realizarea Obiectivelor”, Bergen, 2005
- [18] Comunicatul Conferinței Miniștrilor responsabili cu învățământul superior, „Spre un Spațiu European al Învățământului Superior: răspunsuri la provocările unei lumi globalizate”, Londra , 2007
- [19] <http://www.bologna-bergen 2005.no>, consultat la 30 iulie, 2007.